

FONS CARMEL ROSA – ANTÒNIA ADROHER

1 ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

- 1.1 AMGi 111 (Arxiu Municipal de Girona).
- 1.2 Fons Carmel Rosa i Baserba – Antonia Adroher i Pascual
- 1.3 1936 – 2007 (predomina 1940 – 1977)
- 1.4 Fons
- 1.5 7 ml (65 capsos: documentació textual, 96 títols de revistes, 100 llibres i 50 cassets)

2 ÀREA DE CONTEXT

- 2.1 El fons ha estat generat per Carmel Rosa i Baserba i Antònia Adroher i Pascual. També hi ha un petit conjunt de documents pertanyents a Enric Adroher i Pascual.
- 2.2 Carmel Rosa i Baserba (Barcelona, 1912 – Banyuls de la Marenda, 2006). Periodista i polític. Va néixer a Barcelona el 1912, fill d'un gerent de duanes. Als 12 anys quedà orfe de pare i entrà a treballar com agent de duanes també a Barcelona. Pocs anys més tard, al 1930 entrà al naixent BOC (Bloc Obrer Camperol), iniciant així una activitat política i sindical que no va abandonar en tota la seva vida. En aquest context, aviat fou conegut pel seu àlies *Roc*. Fou membre, entre d'altres organitzacions, del Comitè Executiu de les joventuts del BOC i de les JCI (Joventuts Comunistes Ibèriques). El 1935 participà en la unificació el BOC amb Esquerra Comunista que donà lloc al POUM (Partit Obrer d'Unificació marxista). El febrer de 1939 s'exilià a França, passà per camps de concentració i fou empresonat per col·laboració amb la resistència contra els nazis. A l'exili fou membre del Comitè Executiu del POUM i mantingué la seva activitat política i sindical a la UGT catalana a França i al Moviment Socialista de Catalunya (MSC). Ocupà càrrecs al Casal de Catalunya a París i participà en el reagrupament d'organitzacions catalanes antifeixistes. L'any 1940 coincidí a Tolosa de Llenguadoc amb una antiga companya del POUM, Antònia Adroher i Pascual, de la qual no se'n separà mai més. El 1976 amb altres militants d'un sector del POUM va participar en la constitució del Partit Socialista de Catalunya (PSC) en el qual exercí durant anys el càrrec de conseller nacional del PSC-PSOE. El 1977 retornà amb Antònia Adroher a Catalunya, on el 2006 van ser condecorats amb la Creu de Sant Jordi. Morí a Banyuls el 2006. El 1986 va publicar *Quan Catalunya era revolucionària* i el 2001, juntament amb Antònia Adroher, *La llavor dels somnis*.

Antònia Adroher i Pascual (Girona, 1913 – Banyuls, 2007). Mestra i política. Filla d'un artesà ebenista i una planxadora, va néixer en una família de set germans, entre ells Enric Adroher, àlies *Gironella*. L'any 1930 va matricular-se a l'Escola Normal per cursar estudis de mestra, abandonant el negoci familiar. El 14 d'abril de 1931 Antònia Adroher va portar la bandera republicana fins al balcó de l'Ajuntament de Girona. Va intervenir activament en la creació a Girona de la Federació Espanyola de Treballadors de l'Ensenyament (FETE), adherida a la UGT. El 1934 va obtenir el títol de mestra. El 1936 va ingressar al recent POUM, del qual el seu germà Enric en fou fundador, i hi va desenvolupar tasques en el Secretariat femení. El 21 d'octubre de 1936, constituït el nou consell municipal de Girona, fou designada regidora d'Ensenyament, Cultura i Propaganda. Era la primera regidora de l'Ajuntament de Girona. El gener de 1939 marxà a l'exili. Al llarg de quaranta anys va viure en diverses poblacions del sud de França. A Tolosa de Llenguadoc retrobà Carmel Rosa, també militant del POUM, que va esdevenir el seu company fins a la mort. Posteriorment la família passà a viure a París. Allà Antònia Adroher va dirigir durant alguns anys el Casal de Catalunya i va continuar la seva militància al POUM. També participà en la constitució del PSC i va promoure i col·laborar nombroses iniciatives culturals i polítiques. Retornaren a Catalunya el 1977. El 2001, juntament amb Carmel Rosa, publicaren les seves memòries *La llavor dels somnis* i el 2006 van ser condecorats amb la Creu de Sant Jordi. Morí a Banyuls el 2007.

Enric Adroher Pascual. (Girona, 1908 - Barcelona, 1987). Polític conegut amb el pseudònim *Gironella*. Germà gran d'Antònia Adroher. Va iniciar la seva activitat política l'any 1928 a la FAI (Federació Anarquista Ibèrica) i al 1930 va passar al marxisme. Va estudiar magisteri a l'Escola Normal de Girona i Pedagogia a Madrid. L'any 1931, s'integrà al Comitè Executiu del recent creat BOC i tres anys més tard va organitzar la

FETE (Federació Catalana de Treballadors de l'Ensenyament), de la qual fou secretari general, i va formar part del secretariat regional de la UGT de Catalunya. Al 1935, en fundar-se el POUM, entrà a formar part del seu Comitè Executiu. Fou un col·laborador habitual de la revista del partit, *La Batalla*. Durant la guerra civil, des del Comitè Executiu del POUM, va exercir de comissari general de Transports de Catalunya i va formar part del comissariat de Guerra de Catalunya. Arran de la repressió contra el POUM de 1937 fou empresonat. El 1939 s'exilià a França i d'allà marxà a Mèxic el juliol de 1940, on connectà amb altres refugiats i fou un dels impulsors del moviment Socialisme i Llibertat, juntament amb altres militants de la CNT, la FAI, el PSOE, la UGT, el POUM i diverses organitzacions socialistes europees. Acabada la II Guerra Mundial va retornar a Europa i el febrer de 1947 fou present, a Londres, en la fundació del Moviment Socialista pels Estats Units d'Europa (MSEUE). En fou secretari general fins al 1964. Va retornar a Barcelona el 1976 i va reorganitzar els antics militants del POUM. Va crear un secretariat polític del POUM, que va evolucionar cap el Partit Socialista de Catalunya-Congrés, del qual fou membre del seu Consell Nacional. L'estiu de 1978, en fundar-se el Partit dels Socialistes de Catalunya s'integrà també al seu Consell Nacional, al qual va pertànyer fins a la seva mort el 1987.

- 2.3 La documentació procedeix de les residències de Girona i Banyuls d'Antònia Adroher i Carmel Rosa. A Girona van portar-hi els documents generats per la seva activitat política, entre aquests la documentació del POUM, de les iniciatives culturals en què participaren i, també, la correspondència personal dels anys d'exili. La resta de documentació va romandre a la seva residència francesa, a Banyuls.
En el moment d'ingrés a l'AMGi la documentació es trobava molt barrejada, amb proves evidents que havia estat molt triada i consultada. Per exemple, la majoria de carpetes i caps de arxiu portaven un títol de referència que no es corresponia amb el seu interior.
- 2.4 Donació de Germinal Rosa Adroher, fill de Carmel Rosa i Antònia Adroher. El fons és acceptat per acord de Junta de Govern Local de 15 de maig de 2008 i el conveni entre l'Ajuntament de Girona i Germinal Rosa es firma el 17 de maig de 2008.
Entre els mesos de febrer i març de 2008 la documentació va ingressar a l'Arxiu. Vint-i-vuit contenidors (entre caps de arxiu i carpetes) provenien de Girona i van ser recollits per Joan Boadas; nou caps de arxiu foren recuperades pels periodistes Pau Lanao i Carme Viñolas a Banyuls.

3 ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA.

- 3.1 Es tracta d'un fons personal generat per Carmel Rosa, Antònia Adroher i, en menor mesura, per Enric Adroher durant el seu exili que comença el 1939 i fineix amb la mort dels seus protagonistes, el 1987, 2006 i 2007, respectivament. Conté documentació de caràcter personal i, també, vinculada amb l'activitat professional i política dels seus productors.

A nivell personal trobem documentació de caràcter identificatiu, laboral, escrits i dietaris i correspondència. La documentació professional data a partir de final dels anys quaranta; en el cas de Carmel Rosa té relació amb la seva feina com a periodista i en el cas d'Antònia Adroher com a mestra. El gran nombre de retalls de premsa sobre política i economia internacional i també sobre la situació política a l'Espanya franquista es vincula a la feina de periodista de Carmel Rosa i també a la seva militància política. Els retalls de premsa sobre educació, escoles i cultura en general, s'han vinculat als interessos d'Antònia Adroher.

Destaca la documentació política aplegada. D'una banda, documentació interna del POUM a l'exili, que inclou circulars, manifestos, correspondència, etc.; i de l'altra, documentació relativa a les iniciatives polítiques, cíviques i culturals a les quals la parella va donar suport al llarg de la vida. En aquest grup destaquen documents del Casal de Catalunya a París, especialment les successives edicions de la Festa del Llibre Català, dels actes de l'Assemblea de Catalunya, de la Generalitat de Catalunya i el govern de Tarradellas a l'exili, entre altres.

La correspondència es subdivideix en un primer grup corresponent a la família de Catalunya i la família exiliada a Amèrica, especialment en el cas dels Adroher, i un segon grup que té com autors i destinataris els amics exiliats a França, membres o no del POUM, i també les noves amistats nascudes allà.

Destaca el volum de publicacions recopilades per Carmel Rosa i Antònia Adroher. Es tracta, majoritàriament, dels primers números d'edicions realitzades pels exiliats catalans arreu del món, però predominen les publicacions de França i Amèrica Llatina.

El fons inclou també una petita biblioteca sobre marxisme i moviment obrer i algunes fotografies relacionades amb la feina de periodista de Carmel Rosa.

- 3.2 S'han eliminat nombroses fotocòpies de retalls de premsa i còpies d'ordinador d'articles i fragments de llibres publicats.
- 3.3 No es preveuen ingressos addicionals al fons.
- 3.4 La documentació s'ha agrupat seguint el següent quadre de classificació:

DOCUMENTACIÓ PERSONAL

Documentació administrativa
Escrits biogràfics
Correspondència rebuda
Recull de premsa

ACTIVITAT POLÍTICA

Documentació política del POUM
Documentació política del PSC
Documentació política d'altres organitzacions
Recull de premsa
Documents de treball
Participació en el Casal de Catalunya
Relació amb la Generalitat de Catalunya a l'exili

ACTIVITAT PROFESSIONAL DE CARMEL ROSA

Correspondència
Activitat periodística
Originals i versions dels llibres
Dossiers de treball
Recull de premsa

ACTIVITAT PROFESSIONAL D'ANTÒNIA ADROHER

Correspondència
Activitat docent
Activitat divulgativa
Dossiers de treball
Recull de premsa

SUBFONS ENRIC ADROHER I PASCUAL

Correspondència
Activitat periodística
Documentació política del MSEUE

COL·LECCIÓ BIBLIOGRÀFICA

Biblioteca
Hemeroteca
Arxiu sonor

4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

- 4.1 Es tracta de documentació privada d'accés lliure: el conveni signat entre Germinal Rosa i l'Ajuntament no estableix restriccions.
- 4.2 Les reproduccions es realitzaran d'acord amb la normativa de l'Arxiu Municipal de Girona.
- 4.3 La llengua majoritària utilitzada en els documents és el català. També hi ha alguns documents en castellà i en francès, especialment pel que fa a la premsa.
- 4.4 La documentació presenta, en general, un bon estat de conservació.

- 4.5 Existeix instrument de descripció a nivell d'inventari de les sèries documentals i de l'Hemeroteca i la Biblioteca, realitzat el 2009.

5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

- 5.1 Els originals es troben a l'Arxiu Municipal.
- 5.2 No existeixen còpies conegudes.
- 5.3 A l'Arxiu Municipal pot existir documentació relacionada amb aquest fons a les sèries d'Ensenyament i Cultura i Actes del Ple dels anys en què Antònia Adroher fou regidora (1936-1937). Es desconeix si existeixen en altres arxius unitats de descripció relacionades amb el fons.
- 5.4 Bibliografia:
ADROHER, Antònia; ROSA, Carmel. *La llavor dels somnis*. Girona, 2001
FABRE, Jaume; HUERTAS, Josep M. "Antònia Adroher, una gironina del POUM". *L'Avenç*, 32 (1980).
FABRE, Jaume; HUERTAS, Josep M. "Enric Adroher "Gironella", vuitanta anys de lluita". *Revista de Girona*, 126 (1988).
MOLINA, Puri. *Antònia Adroher Pascual. Aproximació biogràfica*. Col·lecció "Mestres 68". Girona, 2002.
PLANAS, Xevi. "Antònia Adroher, la mestra revolucionària" *Revista de Girona*, 159 (1993).
ROSA, Carmel. "La fe europeista de l'Enric Adroher" *Revista de Girona*, 126 (1988).
ROSA, Carmel "Roc". *Quan Catalunya era revolucionària (i feia la guerra)*. Girona, 2008.

7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

- 7.1 Descripció realitzada per Rosa M. Gil. Revisió: Anna Gironella. Direcció: Joan Boadas, Lluís-Esteve Casellas.
- 7.2 Descripció realitzada segons les recomanacions de la norma ISAD-G, segona edició.
- 7.3 Maig de 2009.